KOHTUJURISTI ETTEPANEK

YVES BOT

esitatud 6. märtsil 2008 [1]

1. Käesolevates kohtuasjades on Saksamaa Liitvabariik ning äriühingud Glunz AG ja OSB Deutschland GmbH [2] esitanud apellatsioonkaebused Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 1. detsembri 2004. aasta otsuse peale kohtuasjas Kronofrance *vs.* komisjon. [3] Vaidlustatud kohtuotsusega oli Esimese Astme Kohus tühistanud komisjoni 25. juuli 2001. aasta otsuse riigiabi kohta, mida Saksamaa Liitvabariik kavatses anda ettevõttele Glunz. [4] Vaidlusaluses otsuses leidis Euroopa Ühenduste Komisjon EÜ artikli 88 lõikes 3 ette nähtud esialgse uurimise tulemusel, et kõnealune meed on ühisturuga kokkusobiv abi, ning et seega ei ole vaja selle andmise vastu vastuväiteid esitada.

2. Need apellatsioonkaebused tõstatavad sisuliselt kaks õiguslikku probleemi.

3. Esimene probleem puudutab „asjassepuutuvate isikute" õiguste ulatust riigiabi kontrollimise menetluses. Euroopa Kohtul palutakse taas kontrollida EÜ artikli 88 lõike 3 põhjal vastu võetud komisjoni otsuse vastu suunatud tühistamishagidele kehtivaid vastuvõetavuse tingimusi.

4. Teine probleem seondub sellega, kuidas Esimese Astme Kohus tõlgendas komisjoni poolt 7. aprillil 1998. aasta teatisena vastu võetud mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi regionaalabi andmiseks ulatuslikele investeerimisprojektidele. [5] Selles raamprogrammis kehtestatakse investeeringuteks ettenähtud regionaalabi „lubatud maksimaalse osatähtsuse" arvutamise meetod. Selleks nähakse programmis ette erinevad hindamiskriteeriumid, sealhulgas turul valitseva konkurentsiolukorra tegur. Käesolevates kohtuasjades vaieldakse meetodi üle, mida komisjon kasutas selle teguri arvutamiseks. Euroopa Kohtusse pöörduti eelkõige küsimuses, kas Esimese Astme Kohus ei ole ületanud oma pädevust, kontrollides meetodit, kuidas komisjon seda tegurit hindas, ja igal juhul, kas Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi kõnealuse raamprogrammiga kehtestatud eeskirjade tõlgendamisel.

1 – Algkeel: prantsuse.

2 – Edaspidi vastavalt „Glunz" ja „OSB".

3 – 1. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-27/02 (EKL 1992, lk II-4177, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus".

4 – EÜT C 333, lk 7, edaspidi „vaidlusalune otsus". Saksa ametiasutustele adresseeritud otsuse tekst on kättesaadav autentses keeles – saksa keeles veebilehel http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2000/n517-00.pdf.

5 – EÜT C 107, lk 7, edaspidi „mitut valdkonda hõlmav raamprogramm".

5. Käesolevas ettepanekus teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku jätta need apellatsioonkaebused rahuldamata.

I. Ühenduse õiguslik raamistik

9. Kõigepealt annan ülevaate asjaomastest EÜ asutamislepingu artiklitest, seejärel täpsustan kohaldatavad määruse (EÜ) nr 659/1999 [10] sätted ning mitut valdkonda hõlmavas raamprogrammis kehtestatud suunised.

6. Ma väidan kõigepealt, et Esimese Astme Kohus ei rikkunud Kronofrance SA [6] esitatud hagi vastuvõetavuse kontrollimise raames õigusnormi. Selleks märgin ma, et Esimese Astme Kohus kohaldas õigesti kohtupraktikat, mille Euroopa Kohus sedastas kohtuotsustes Cook *vs.* komisjon [7] ja Matra *vs.* komisjon [8] ning mida ta on hiljem kinnitanud 13. detsembri 2005. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum. [9]

A. *Asutamisleping*

7. Seejärel tõendan ma, miks võis Esimese Astme Kohus minu arvates täielikult kontrollida komisjoni hinnangut abi lubatud maksimaalse osatähtsuse arvutamise meetodi kohta.

10. EÜ artikli 87 kohaselt on liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, põhimõtteliselt keelatud, millest tehakse erandeid EÜ artikli 87 lõigetes 2 ja 3 loetletud juhtudel.

8. Lõpuks esitan ma põhjused, miks Esimese Astme Kohtul oli minu arvates õigus arvestada, et konkurentsiolukorda puudutava teguri arvutamisel tuleb lisaks turu struktuurilisele võimsusele arvesse võtta ka turulangust.

11. EÜ artikli 87 lõikes 2 loetletakse ühisturuga täieõiguslikult kokkusobiva abi liigid. Selleks on üksiktarbijatele antav sotsiaalabi, kui sellist abi antakse ilma asjassepuutuvate toodete päritolul põhineva diskrimineerimiseta, loodusõnnetuste ja erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi ning Saksamaa jagamisest kahjustatud

6 – Edaspidi „Kronofrance".

7 – 19. mai 1993. aasta otsus kohtuasjas C-198/91 (EKL 1993, lk I-2487).

8 – 15. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-225/91 (EKL 1993, lk I-3203).

9 – 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-78/03 P (EKL 2005, lk I-10737).

10 – Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ […] artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antav abi määral, mis on vajalik nimetatud liikmesriigi jagamisest põhjustatud majandusliku halvemuse korvamiseks.

12. EÜ artikli 87 lõikes 3 täpsustatakse omakorda abi, mida võib pidada ühisturuga kokkusobivaks. Sellise abi hulka kuulub abi majandusarengu edendamiseks piirkondades, kus valitseb tõsine tööpuudus.

13. Nende sätete rakendamise tagamiseks kehtestatakse asutamislepingus ja eelkõige EÜ artiklis 88 riigiabi eelneva kontrollimise ja lubamise menetlus, milles on keskne roll komisjonil.

14. EÜ artikli 88 lõikes 2 tehakse seega komisjonile ülesandeks hinnata abi kokkusobivust EÜ artikliga 87. Artikli 88 lõike 2 esimene lõik näeb ette, et „[k]ui komisjon leiab pärast asjassepuutuvatelt isikutelt selgituste küsimist, et riigi poolt või riigi ressurssidest antav abi ei sobi ühisturuga kokku artikli 87 järgi või et sellist abi kasutatakse valel eesmärgil, siis otsustab komisjon, et asjassepuutuv riik peab säärase abi lõpetama või muutma seda komisjoni määratud tähtaja jooksul".

15. EÜ artikli 88 lõige 3 kohustab liikmesriike informeerima komisjoni plaanidest abi määramise või muutmise kohta ning keelab liikmesriikidel rakendada kavatsetud meetmeid enne, kui komisjon on teinud otsuse vastavalt EÜ artikli 88 lõike 2 esimesele lõigule.

16. Seega, nagu ma oma analüüsi raames märgin, toimub EÜ artiklis 88 sätestatud kontrollimenetlus kahes järgus: kavandatava meetme eelnev kontroll ja, vajadusel, kui komisjon kahtleb abi kokkusobivuses ühisturuga, siis põhjalikum kontroll, mis peab komisjonil võimaldama saada täielikku teavet asja kõikide andmete kohta.[11] Selleks peab komisjon vastavalt EÜ artikli 88 lõikele 2 kutsuma asjassepuutuvaid isikuid esitama märkusi.

17. Lõpuks volitab EÜ artikkel 89 Euroopa Liidu Nõukogu andma määruseid EÜ artiklite 87 ja 88 kohaldamiseks. Selle volituse alusel võttis nõukogu vastu määruse nr 659/1999.

11 – Vt eelkõige 2. aprilli 1998. aasta otsus C-367/95 P: komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (EKL 1998, lk I-1719, punktid 36 ja 38).

B. *Määrus nr 659/1999*

18. Määrusega nr 659/1999 kodifitseeriti komisjonile EÜ artikliga 88 antud volituste kasutamine. Selles sätestatakse täpsed eeskirjad, mis on sõnastatud vastavalt Euroopa Kohtu praktikale. [12]

19. Seega korratakse määruse nr 659/1999 artikli 1 punktis h peaaegu täpselt samas sõnastuses Euroopa Kohtus mõistele „asjassepuutuvad isikud" antud määratlust, mis – tuletan meelde – on käesolevas kohtuasjas keskne küsimus. 14. novembri 1984. aasta kohtuotsuses Intermills *vs*. komisjon [13] leidis Euroopa Kohus, et huvitatud isikud on isikud, ettevõtjad või ühendused, kelle huve abi andmine võib puudutada, s.o eelkõige konkureerivad ettevõtjad ja kutseala organisatsioonid. [14] Selle määruse artikli 1 punktis h määratletakse mõiste „huvitatud pool" kui iga „liikmesriik, isik, ettevõtja või ettevõtjate ühendus, kelle huve võib abi andmine mõjutada, eriti abi saaja, konkureerivad ettevõtjad ja ametiliidud".

20. Nimetatud määruse artikkel 4 käsitleb esialgset uurimist, mille komisjon peab läbi viima, kui liikmesriik teatab talle kavatsusest abi anda või muuta.

21. Selle sätte kohaselt võib komisjon vastu võtta kolme liiki otsuseid. Ta võib otsustada, et meede, millest teatati, ei kujuta endast riigiabi. Ta võib ka tuvastada, et teatatud meetme ühisturuga kokkusobivuse kohta ei ole kahtlusi ja otsustada mitte esitada vastuväiteid kõnealuse abi andmisele. Lõpuks võib ta otsustada algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametlikku uurimismenetlust, kui teatavaks tehtud kavandatava meetme ühisturuga kokkusobivuse suhtes ilmnes kahtlusi.

C. *Mitut valdkonda hõlmav raamprogramm*

22. Regionaalabi ühisturuga kokkusobivuse hindamisel peab komisjon lisaks piirkonna arengu jaoks positiivsetele mõjudele arvesse võtma ka tagajärgi, mida võib riigiabi

12 – Määruse põhjendus 2.

13 – 14. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 323/82 (EKL 1984, lk 3809).

14 – Punkt 16. Seda määratlust kordas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsustes Cook *vs.* komisjon (punkt 24); Matra *vs.* komisjon (punkt 18) ning komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (punkt 36).

andmine tuua teatavate sektorite majanduslikule olukorrale. [15]

23. Just selleks võttis komisjon vastu mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi. See raamprogramm annab suunised, mis võimaldavad komisjonil arvutada igal üksikjuhul investeeringuteks ettenähtud regionaalabi lubatud maksimaalse osatähtsuse. [16]

24. Abi maksimaalne lubatud osatähtsus arvutatakse kõnealuse raamprogrammi punktis 3 esitatud meetodil. Selle arvutuse tegemiseks on kõigepealt vaja kindlaks määrata abi „piirkondlik ülemmäär" (tegur R), mis vastab abi maksimaalsele lubatud osatähtsusele, mida suurettevõtja võib teatise kuupäeval kehtiva lubatud regionaalabikava seisukohast asjaomases piirkonnas saada. Individuaalse abi puhul kohaldatakse asjaomases piirkonnas kehtestatud abi ülemmäära. Seejärel tuleb selle arvutuse tegemiseks kindlaks määrata kolm paranduskoefitsienti, mis vastavad esiteks konkurentsiolukorrale asjaomases sektoris (tegur T), teiseks kapitali/tööjõu suhtarvule (tegur I) ja kolmandaks asjaomasest abist piirkonnale tulenevale mõjule (tegur M). Seejärel arvutatakse abi lubatud maksimaalne osatähtsus, korrutades need kolm paranduskoefitsienti abi piirkondliku ülemmääraga (tegur R).

25. Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punktide 3.2 ja 3.3 kohaselt tuleb konkurentsiolukorra teguri puhul teha analüüsi abil kindlaks, kas teatatud projekt viiakse ellu valdkonnas või alamvaldkonnas, mida iseloomustab liigne struktuuriline tootmisvõimsus. Sellise ülevõimsuse kindlakstegemiseks võrdleb komisjon Euroopa Ühenduse tasandil kogu töötleva tööstuse keskmise tootmisvõimsuse kasutusmäära ning kõnealuse (alam)valdkonna tootmisvõimsuse kasutusmäära. Komisjon võtab aluseks viis viimast aastat, mille kohta on andmed kättesaadavad. [17]

26. Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkt 3.4 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui andmed tootmisvõimsuse kasutamise kohta on ebapiisavad, uurib komisjon, kas investeerimine toimus langeva nõudlusega turul. Selleks võrdleb ta kõnealuse toote või kõnealuste toodete nähtava tarbimise

15 – Vt eelkõige nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 20. oktoobri 1971. aasta esimese resolutsiooni punkt 6 üldiste regionaalabikavade kohta (EÜT C 111, lk 1); komisjoni teatise regionaalabikavade kohta punktid 10–12 (EÜT 1979, C 31, lk 9) ja komisjoni teatise [artikli 87 lõike 3 punktide a ja c] kohaldamismeetodi kohta piirkondliku abi suhtes punkti I 6 teine ja kolmas taane (EÜT 1988, C 212, lk 2).

16 – Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkt 1.4. Projektid, millest tuleb teatada on määratletud selle raamprogrammi punktis 2.1.

17 – Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkti 7.7 kohaselt on komisjoni hinnangul struktuurilise ülevõimsusega tegemist siis, kui viie viimase aasta keskmine kõnealuse (alam)valdkonna tootmisvõimsuse kasutamismäär on vähemalt 2% madalam kui tööstusvaldkonnas tervikuna. Struktuurilist ülevõimsust loetakse tõsiseks, kui erinevus tööstusvaldkonna keskmise suhtes on üle viie protsendi.

arengut […] töötleva tööstuse kasvumääraga [Euroopa Majanduspiirkonnas, edaspidi „EMP"] tervikuna[18]". [Siin ja edaspidi on nimetatud raamprogrammi tsiteeritud mitteametlikus tõlkes]

27. Lõpuks on kõnealuse raamprogrammi punkti 3.10.1 alusel konkurentsiolukorra teguri suhtes kohaldatavad neli paranduskoefitsienti. Nende koefitsientide väärtus sõltub järgmistest hindamiskriteeriumidest:

„i) projekti puhul, millega kaasneb tootmisvõimsuse kasv valdkonnas, mida iseloomustab oluline liigne struktuuriline tootmisvõimsus ja/või nõudluse täielik langus – 0,25;

ii) projekti puhul, millega kaasneb tootmisvõimsuse kasv valdkonnas, mida iseloomustab liigne struktuuriline tootmisvõimsus ja/või langeva nõudlusega turg ning mis võib mõnda suurt turuosa tugevdada – 0,50;

iii) projekti puhul, millega kaasneb tootmisvõimsuse kasv valdkonnas, mida iseloomustab liigne struktuuriline tootmisvõimsus ja/või langeva nõudlusega turg – 0,75;

iv) projektil ei ole tõenäoliselt ühtegi alapunktides i–iii toodud negatiivset mõju – 1,00."

28. Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi tähenduses hõlmab turuosa hindamine asjaomaste toodete turul investeerimisprojektis vaadeldavaid tooteid ning vajadusel tarbija või tootja poolt asendatavaiks peetavaid tooteid. Geograafiline turg hõlmab põhimõtteliselt EMP-d või, olenevalt juhust, EMP territooriumi olulist osa, kui konkurentsitingimused erinevad seal märkimisväärselt tingimusest EMP ülejäänud osas.[19]

II. Käesolevate kohtuasjade asjaolud

29. Vaidlustatud kohtuotsuse asjaolud võib kokku võtta järgmiselt.

18 – Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkti 7.8 kohaselt peetakse kõnealuste toodete turgu langevaks, kui viimasel viiel aastal on nähtava tarbimise aasta keskmine kasvutempo märgatavalt madalam (üle 10%) EMP töötleva tööstuse aasta keskmisest tervikuna, v.a juhul, kui toote nähtava tarbimise suhteline kasvutempo ilmutab tugevat tõusutrendi. Turu nõudlus loetakse täielikult langevaks, kui nähtava tarbimise aasta keskmine kasvutempo on viimasel viiel aastal negatiivne.

19 – Mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkt 7.6.

30. Kõnealust abi saanud Saksa ettevõtja Glunz ja esimeses kohtuastmes hagejaks olev Prantsuse ettevõtja Kronofrance mõlemad toodavad ja turustavad puitplaate.

31. Saksamaa Liitvabariik teatas 4. augusti 2000. aasta kirjas komisjonile plaanist anda 35% ulatuses (ehk kokku 69 797 988 eurot) investeeringutoetust äriühingutele Glunz ja OSB puidutöötlemiskeskuse rajamiseks Nettgausse Saksi-Anhalti liidumaal.

32. Komisjon leidis, et teatavaks tehtud meede kujutab endast EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses riigiabi ning et seda tuleks hinnata mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi alusel. Komisjon määras selles raamprogrammis sätestatud eeskirjade kohaselt kindlaks abi maksimaalse lubatud osatähtsuse, mida need ettevõtjad võisid selles piirkonnas saada, hinnates kõiki paranduskoefitsiente (tegureid T, I ja M).

33. Konkurentsiolukorra suhtes kohaldatava teguri hindamise kohta meenutas komisjon, et vastavalt kõnealuse raamprogrammi punktidele 3.3 ja 3.4 pidi ta oma analüüsis piirduma selle kindlaks tegemisega, kas kõnealuses valdkonnas on liigne struktuuriline tootmisvõimsus või ei ole, kui on olemas piisavalt andmeid tootmisvõimsuse kasutusmäära kohta. Võttes arvesse, et mõlemad Glunzi valmistatavad tooted hõlmasid väga olulise osa puitplaatide kogutoodangust Euroopas ja viidates Euroopa Ühenduste majandustegevuse üldise liigituse[20] kõige madalamale tasemele, otsustas komisjon võtta oma analüüsi aluseks andmed seoses tootmisvõimsuse kasutusmääradega kõnealuse liigituse klassis 20.20, mis hõlmab puitplaatide tootmist ajavahemikul 1994–1998. Komisjon järeldas, et kõnealune investeerimisprojekt pidi kaasa tooma tootmisvõimsuse tõusu valdkonnas, kus ülevõimsust ei ole, mis õigustas konkurentsiolukorda puudutava teguri suhtes paranduskoefitsiendi 1 kohaldamist.

34. Teatatud abi hindamisel mitut valdkonda hõlmavas raamprogrammis sätestatud kriteeriume arvestades tõi komisjon välja põhjused, miks ta leidis, et Saksamaa Liitvabariigi kavandatud investeeringutoetus jäi abi maksimaalse lubatud osatähtsuse piiresse.[21]

35. 25. juulil 2001 otsustas komisjon seega määruse nr 659/1999 artikli 4 lõiget 3 kohaldades mitte esitada kõnealuse abi andmise kohta vastuväiteid.

20 – See nomenklatuur kehtestati nõukogu 9. oktoobri 1990. aasta määrusega (EMÜ) nr 3037/90 Euroopa Ühenduse majandustegevuse statistilise liigituse kohta (EÜT L 293, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 177), mida on muudetud komisjoni 24. märtsi 1993. aasta määrusega (EMÜ) nr 761/93 (EÜT L 83, lk 1).

21 – Komisjoni sõnul tuleks käesolevates kohtuasjades kohaldatavateks teguriteks kehtestada:–35% Saksi-Anhalti liidumaal lubatud maksimaalse osatähtsuse puhul;–puitplaadituru konkurentsiolukorrale vastava teguri T suhtes 1;–teguri I (kapitali/tööjõu suhtarv) suhtes 0,8;–teguri M suhtes 1,5, arvestades kavandatava abi mõju piirkonnale,ehk maksimaalne lubatud osatähtsus 42% (= 35% × 1 × 0,8 × 1,5).Vt vaidlusaluse otsuse lk 8–14 ja vaidlustatud kohtuotsuse punkt 14.

III. Menetlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

36. Kronofrance esitas 4. veebruaril 2002 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega hagi vaidlusaluse otsuse tühistamiseks. Esimese Astme Kohtu 10. septembri 2002. aasta määrusega lubati Glunzil ja OSB-l astuda menetlusse komisjoni nõuete toetuseks.

37. Vaidlustatud kohtuotsuses tühistas Esimese Astme Kohus vaidlusaluse otsuse, olles tunnistanud Kronofrance'i hagi vastuvõetavaks ja põhjendatuks.

38. Sellest kohtuotsusest nähtub, et komisjon ja menetlusse astujad esitasid kohtuistungil hagi suhtes vastuvõetamatuse vastuväite, mis põhineb sellel, et Kronofrance'il puudub kaebeõigus. Nad väitsid, et vaidlusalune otsus ei puuduta viimast isiklikult, kuivõrd kõnealune abi ei kahjusta oluliselt tema turupositsiooni.

39. Kõnealuse kohtuotsuse punktides 29–46 kontrollis Esimese Astme Kohus seega hagi vastuvõetavust.

40. Kõigepealt meenutas Esimese Astme Kohus väljakujunenud kohtupraktika põhjal vaidlustatud kohtuotsuse punktis 32, et komisjon peab riigiabi kontrollimise menetluses eristama kahte etappi: nimelt meetme esialgset uurimist ja ametlikku uurimismenetlust.[22] Nendest etappidest esimene võimaldab komisjonil kujundada esmase arvamuse kõnealuse abi ühisturuga osalise või täieliku kokkusobivuse kohta, samas kui teine võimaldab tal saada täielikku teavet asja kõigi andmete kohta ja kohustab teda selleks paluma asjassepuutuvatel isikutel esitada märkusi. Esimese Astme Kohus märkis selle kohtuotsuse punktis 33, et kui komisjon leiab ainult abi eeluurimise alusel, et abi on ühisturuga kokkusobiv, siis on EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluslikud tagatised õigustatud isikute jaoks kindlustatud vaid siis, kui neil on võimalus vaidlustada see komisjoni otsus ühenduste kohtus.[23]

41. Seega järeldas Esimese Astme Kohus sellest vaidlustatud kohtuotsuse punktis 34, et:

„[K]ui hageja komisjoni esialgse uurimise lõpus tehtud otsuse peale esitatud tühistamishagis taotleb, et järgitaks EÜ artikli 88

22 – Esimese Astme Kohus viitab eespool viidatud kohtuotsustele Cook *vs.* komisjon (punkt 22); Matra *vs.* komisjon (punkt 16); komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 38) ning Esimese Astme Kohtu 13. jaanuari 2004. aasta otsusele kohtuasjas T-158/99: Thermenhotel Stoiser Franz jt *vs.* komisjon (EKL 2004, lk II-1, punkt 57).

23 – Esimese Astme Kohus viitab eespool viidatud kohtuotsustele Cook *vs.* komisjon (punkt 23); Matra *vs.* komisjon (punkt 17); komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 47) ning Thermenhotel Stoiser Franz jt *vs.* komisjon (punkt 69).

lõikes 2 ette nähtud menetluslikke tagatisi, siis piisab vaid asjaolust, et ta on selle normi tähenduses asjassepuutuv isik, selleks, et teda käsitleda otseselt ja isiklikult puudutatuna EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses [24] […]".

42. Esimese Astme Kohus kontrollis seega, kas hagejat võib pidada huvitatud pooleks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti h tähenduses. Vastavalt Kronofrance'i konkurentsipositsiooni analüüsile puitplaaditurul otsustas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 44, et hageja on abisaaja ettevõtja konkurent ja on seetõttu huvitatud pool.

43. Seetõttu tunnistas ühenduse kohus hagi vastuvõetavaks. [25]

44. Esimese Astme Kohus analüüsis seejärel Kronofrance'i väiteid. Viimane esitas otsuse tühistamise hagi põhjenduseks sisuliselt neli väidet, mis põhinevad esiteks EÜ artikli 87 ja mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi rikkumisel, teiseks EÜ artikli 88 lõike 2 rikkumisel, kolmandaks võimu väidetaval kuritarvitamisel komisjoni poolt ja neljandaks põhjendamiskohustuse rikkumisel.

45. Esimese Astme Kohus leidis, et Kronofrance'i esimene väide on põhjendatud ja tühistas seetõttu vaidlusaluse otsuse.

46. Selle esimese väitega vaidlustas see äriühing komisjoni hinnangu abi lubatud maksimaalse osatähtsuse kohta ja eelkõige hinnangu konkurentsiolukorda puudutava teguri (tegur T) suhtes kohaldatavale paranduskoefitsiendile. Ta heitis komisjonile eelkõige ette, et komisjon ei uurinud, kas kavandatavad investeeringud tehakse langeval turul, vaid piirdus selle sektori struktuurilise võimsuse analüüsimisega.

47. Olles vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79 meenutanud komisjonile riigiabi kontrollimisel jäetud ulatuslikku kaalutlusõigust, kontrollis Esimese Astme Kohus, kas komisjon ei olnud mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi tõlgendamisel ja rakendamisel mitte rikkunud õigusnormi.

48. Kui Esimese Astme Kohus möönis selle kohtuotsuse punktis 89, et ainult selle raamprogrammi sõnastust silmas pidades võiks seda mõista nii, nagu komisjon väitis, tuleb seda programmi siiski tõlgendada EÜ artiklit 87 ja selles sätestatud eesmärki, nimelt ühisturul konkurentsimoonutuste vältimist arvestades.

24 – Esimese Astme Kohus viitab eespool viidatud kohtuotsusele Cook *vs.* komisjon (punktid 23–26); eespool viidatud kohtuotsusele Matra *vs.* komisjon (punktid 17–20) ja Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1998. aasta otsusele kohtuasjas T-11/95: BP Chemicals *vs.* komisjon (EKL 1996, lk II-3235, punktid 89 ja 90).

25 – Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 46.

49. Kõnealuse kohtuotsuse punktides 90–95 kontrollis Esimese Astme Kohus mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punktide 3.2–3.10 ülesehitust. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96 järeldas ta sellest, et konkurentsiolukorra suhtes paranduskoefitsiendi 1 kohaldamine eeldab, et eelnevalt tuvastatakse, et kõnealuses valdkonnas ei ole tegemist liigse struktuurilise tootmisvõimsusega ega langeva nõudlusega turuga. Sellega seoses rõhutas Esimese Astme Kohus nende kahe hindamiskriteeriumi eripära.

50. Nendel tingimustel ta otsustaski vaidlustatud kohtuotsuse punktis 97, et mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkti 3.4 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et „juhul kui andmed tootmisvõimsuse kasutamise kohta asjaomases valdkonnas ei võimalda liigse struktuurilise tootmisvõimsuse olemasolu tuvastada, peab komisjon uurima, kas asjaomane turg on langev".

51. Sellest tulenevalt leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103, et kohaldades konkurentsiolukorra suhtes paranduskoefitsienti 1, olemata sealjuures eelnevalt kontrollinud, kas asjaomast abi ei kasutata mitte langeval turul, rikkus komisjon EÜ artiklit 87 ja mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi.

52. Esimese Astme Kohus otsustas, et seega tuleb Kronofrance'i nõuded rahuldada ja vaidlusalune otsus tühistada.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

53. Saksamaa Liitvabariik ning Glunz ja OSB esitasid vastavalt 16. ja 18. veebruaril 2005 Euroopa Kohtu kantseleisse saabunud hagiavaldustega käesolevad apellatsioonkaebused.

54. Euroopa Kohtu presidendi 13. oktoobri 2005. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-75/05 P ja C-80/05 P suulise menetluse ja lõpliku kohtuotsuse huvides.

55. Apellandid paluvad Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja jätta Kronofrance'i hagi rahuldamata. Glunz ja OSB paluvad ka, et vajadusel saadetaks nende kohtuasi põhiküsimuse otsustamiseks tagasi Esimese Astme Kohtusse.

56. Apellandid paluvad lõpuks, et nii apellatsioonkaebustes kui ka Esimese Astme Kohtusse esitatud hagi eest mõistetaks kohtukulud välja Kronofrance'ilt.

57. Komisjon nõuab mõlemas käesolevas kohtuasjas vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist. Ta palub Euroopa Kohtul jätta Kronofrance'i hagi vastuvõetamatuse ja teiseks põhjendamatuse tõttu rahuldamata

ning mõista viimaselt välja kohtukulud nii esimeses kohtuastmes kui ka apellatsioonkaebuste eest.

58. Kronofrance nõuab nendes kahes kohtuasjas, et apellatsioonkaebused jäetaks rahuldamata ja et nii Euroopa Kohtusse esitatud apellatsioonkaebuste kui ka Esimese Astme Kohtusse esitatud hagi eest mõistetaks kohtukulud välja apellantidelt.

V. Õiguslik analüüs

59. Minu arvates esitavad apellandid oma apellatsioonkaebuse põhjenduseks neli väidet.

60. Esimeses väites on Saksamaa Liitvabariik, Glunz ja OSB seisukohal, et vaidlustatud kohtuotsuses rikuti õigusnormi, sest Esimese Astme Kohus tunnistas Kronofrance'i hagi vastuvõetavaks.

61. Teise väitega, mis koosneb minu arvates kahest osast, vaidlustavad apellandid Esimese Astme Kohtu poolt teostatud kohtuliku kontrolli iseloomu ja ulatuse selle suhtes, kuidas komisjon hindas turul valitseva konkurentsiolukorra teguri arvutamist. Nad väidavad, et Esimese Astme Kohus ületas oma kohtuliku kontrolli piire ja tõlgendas mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi valesti.

62. Kolmandaks väidavad Saksamaa Liitvabariik ning Glunz ja OSB, et Esimese Astme Kohus ei järginud menetlust korraldavaid meetmeid ja eelkõige Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklit 64.

63. Lõpuks väidavad Glunz ja OSB oma neljandas väites, et vaidlustatud kohtuotsus on vastuolus EÜ artikli 230 teise lõiguga, sest see läheb kaugemale Kronofrance'i tühistamishagi põhjenduseks esitatud fakti- ja õigusväidetest.

64. Enne nende väidete põhjendatuse suhtes seisukoha võtmist tahan ma teha sissejuhatava märkuse Euroopa Kohtu kontrolli piiride kohta seoses apellatsioonkaebusega.

65. Tuletan nimelt meelde, et vastavalt EÜ artikli 225 lõikele 1 ja Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesele lõigule peab apellatsioonkaebus piirduma õigusküsimustega. Selle aluseks võib olla üksnes Esimese Astme Kohtu pädevuse puudumine, menetlusnor-

mide rikkumine, mis kahjustab kaebaja huve, või ühenduse õiguse rikkumine tema poolt. [26]

66. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ainult Esimese Astme Kohus ühelt poolt pädev fakte tuvastama, välja arvatud juhul, kui tema poolt tuvastatu sisuline ebaõigsus tuleneb temale esitatud toimikumaterjalidest, ja teiselt poolt fakte hindama. Järelikult ei kujuta see hindamine endast – välja arvatud juhul, kui Esimese Astme Kohtule esitatud tõendeid on moonutatud – apellatsioonkaebuse raames Euroopa Kohtu kontrollile alluvat õiguslikku küsimust. [27]

67. Seevastu on tõsi, et kui Esimese Astme Kohus on fakte tuvastanud või hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt EÜ artiklile 225 pädev kontrollima nende faktide õiguslikku kvalifikatsiooni ja Esimese Astme Kohtu poolt neist tuletatud õiguslikke tagajärgi. [28]

68. Kui seda on meelde tuletatud, tuleks nüüd kontrollida erinevaid väited, millega apellandid oma apellatsioonkaebust põhjendavad.

A. *Esimene väide, mis põhineb sellel, et Kronofrance'i hagi vastuvõetavust on hinnatud ebaõigesti*

69. Selle esimese väitega vaidlustavad apellandid Esimese Astme Kohtu hinnangu Kronofrance'i kaebeõiguse suhtes.

1. Poolte argumendid

70. Saksamaa Liitvabariik ning Glunz ja OSB väidavad, et vaidlustatud kohtuotsus rikub EÜ artikli 230 neljandat lõiku, sest Esimese Astme Kohus leidis, et vaidlusalune otsus puudutab Kronofrance'i „otseselt ja isiklikult", ning otsustas seega, et selle ettevõtja hagi on vastuvõetav. See ekslik järeldus tuleneb nende arvates EÜ artikli 230 neljanda lõigu kohaldamisala liigsest laiendamisest ja selle ebaõigest tõlgendamisest määruse nr 659/1999 seisukohast.

26 – Vt eelkõige 22. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-260/05 P: Sniace *vs.* komisjon (EKL 2007, lk I-10005, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 – Vt eelkõige 1. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-136/92 P: komisjon *vs.* Brazzelli Lualdi jt (EKL 1994, lk I-1981, punktid 47–49) ja eespool viidatud kohtuotsus Sniace *vs.* komisjon (punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 – Vt eelkõige 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe *vs.* komisjon (EKL 1998, lk I-8417, punkt 23); 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-470/00 P: parlament *vs.* Ripa di Meana jt (EKL 2004, lk I-4167, punkt 41) ja 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-551/03 P: General Motors *vs.* komisjon (EKL 2006, lk I-3173, punkt 51).

71. Nimelt eksis Esimese Astme Kohus nende arvates, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 34 ja 35, et iga määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti h alusel abi ametlikust uurimismenetlusest võimalikult „huvitatud ” isikut tuleb käsitada abi eeluurimise tulemusel tehtud abi lubamise otsusest otseselt ja isiklikult puudutatuna EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses, ilma et sel juhul oleks vaja tõendada, et see otsus kahjustas „oluliselt” Kronofrance'i konkurentsipositsiooni.

72. Saksamaa Liitvabariik, Glunz ja OSB on aga seisukohal, et „huvitatud poole” staatus määruse nr 659/1999 tähenduses ei eelda automaatselt hagemisõigust. Ainult abisaaja ja Kronofrance'i vahelisel konkurentsisuhtel põhinev konkreetne kontrollimine oleks kooskõlas kohtuotsuses Plaumann *vs.* komisjon [29] sedastatud Euroopa Kohtu praktikaga. Seega oleks Esimese Astme Kohus pidanud Kronofrance'i kaebeõiguse tuvastamiseks kontrollima, kas tema turupositsiooni oli oluliselt kahjustatud.

73. Vastupidiselt Esimese Astme Kohtu hinnangule ei ole Kronofrance ja Glunz nende arvates tegelikult kõnealusel turul konkurendid ja järelikult ei saanud abi Kronofrance'i turupositsiooni oluliselt kahjustada.

74. Selle suhtes rõhutab Saksamaa Liitvabariik, et Esimese Astme Kohus vaid tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 43 ja järgmistes, et Glunz kuulub kontserni, kuhu kuuluvad teised puidusektoris tegutsevad äriühingud Prantsusmaal. See kriteerium ei ole nende arvates aga asjassepuutuv, sest see põhineb kontserni ja mitte kahe ettevõtja vahelist konkreetset konkurentsi puudutavatel kaalutlustel.

75. Peale selle väidavad Glunz et OSB, et Esimese Astme Kohtu hinnang, et Kronofrance'i ja Glunzi müügipiirkonnad kattuvad, ei ole õige. Nimelt hindas Esimese Astme Kohus nende arvates ebaõigesti andmeid kahe ettevõtja turgude kohta.

76. Nendest põhjendustest lähtudes väidavad apellandid, et Kronofrance'i hagi oleks tulnud kuulutada vastuvõetamatuks.

29 – 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62 (EKL 1963, lk 197).

77. Komisjon nõustub sisuliselt apellantide kaalutlustega EÜ artikli 230 neljanda lõigu rikkumise suhtes ja tuletab sellega seoses meelde Euroopa Kohtu praktikat abisaaja konkurentide kaebeõiguse kohta. Ta viitab eelkõige 28. jaanuari 1986. aasta otsusele kohtuasjas Cofaz jt *vs.* komisjon [30] ning eespool viidatud kohtuotsustele Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon.

78. Kronofrance väidab vastupidi, et Esimese Astme Kohus otsustas õigesti, et ta oli huvitatud pool määruse nr 659/1999 tähenduses, ja et tema hagi vaidlusaluse otsuse vastu oli vastuvõetav, kuivõrd ta oli tuginenud EÜ artikli 88 lõikes 2 osutatud menetluslikest tagatistest kinnipidamisele. Kronofrance väidab eelkõige, et kui ametlikku uurimismenetlust ei algatata, peaks abisaaja konkurent üksnes tõendama oma „asjassepuutuva isiku" staatust EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses, kui hagi eesmärk on tema menetluslike õiguste kaitsmine. Nagu tuleneb tema arvates Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast ja eelkõige 16. mai 2002. aasta kohtuotsusest ARAP jt *vs.* komisjon, [31] ei ole sellisel juhul vaja tõendada hageja konkurentsipositsiooni olulist kahjustamist. Tema arvates piisab, kui abi andmine kahjustab tema huve, milline tingimus on käesolevates kohtuasjades täidetud, kuivõrd Kronofrance'i ja Glunzi vahel on otsene konkurentsisuhe.

30 – 28. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas 169/84 (EKL 1986, lk 391).

31 – 16. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas C-321/99 P (EKL 2002, lk I-4287, punkt 61).

2. Hinnang

79. Esimese väite raames palutakse Euroopa Kohtul sisuliselt otsustada asjassepuutuvate isikute õiguste üle riigiabi kontrollimise menetluses, eelkõige siis, kui nad esitavad tühistamishagi komisjoni otsuse vastu, milles keelduti EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametliku uurimismenetluse algatamisest.

80. Selle väite kontrollimiseks tuleb kõigepealt meelde tuletada sellealase kohtupraktika seisu.

a) Asjassepuutuvate isikute õigusi riigiabi kontrollimise menetluses käsitlev kohtupraktika

81. Riigiabi kontrollimise menetluses on komisjoni otsused adresseeritud ainult asjaomastele liikmesriikidele. Sama kehtib ka juhul, kui otsus tehakse kaebuse peale, et meede kujutab endast asutamislepinguvastast abi. [32]

32 – Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 45).

82. Füüsilised või juriidilised isikud, kes soovivad esitada tühistamishagi selliste otsuste peale, peavad seega vastama EÜ artikli 230 neljandas lõigus sätestatud tingimustele. Tuletan meelde, et see säte seab iga füüsilise või juriidilise isiku poolt mitte otseselt temale suunatud otsuse tühistamiseks hagi esitamisele kaks tingimust: et otsus puudutaks neid isikuid otseselt ja isiklikult. Kui kõnealune akt nendele tingimustele ei vasta, on selle vastu esitatud hagi vastuvõetamatu.

83. Mõiste „isiklikult" puudutama ulatuse määratles Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Plaumann *vs.* komisjon,[33] mida on sellest ajast alates väljakujunenud kohtupraktikas[34] kinnitatud. Euroopa Kohus täpsustas, et keegi teine peale vaidlustatud otsuse adressaadi, saab väita, et otsus puudutab teda isiklikult, vaid siis, kui asjaomane akt mõjutab konkreetset isikut viimase teatavate eriomaduste tõttu või faktilise olukorra tõttu, mille poolest ta erineb kõigist teistest isikutest, ja seetõttu eristab teda „sarnaselt õigusakti konkreetse adressaadiga".

84. Euroopa Kohus on tunnistanud, et riigiabi kontrollimise menetluses rakendatakse isikliku huvi mõistet eriliselt, arvestades vastavalt EÜ artikli 88 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud menetluste eesmärki ja eripära.[35]

85. Nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 32 meenutas, toimub see kontrollimenetlus kahes etapis, mida ühenduse kohus on alati selgelt eristanud.[36]

86. Esimene nendest etappidest on kehtestatud EÜ artikli 88 lõikes 3.[37] Tuletan meelde, et see võimaldab komisjonil läbi viia teatavaks tehtud kavandatava meetme esialgse ja lihtsustatud kontrolli, et ta saaks avaldada arvamust meetme ühisturuga kokkusobivuse kohta.[38] Kolmandate isikute osalemine ei ole selles menetluses ette nähtud. Kontrolli tulemusel võib komisjon otsustada, et kõnealune meede ei kujuta endast riigiabi EÜ artikli 87 tähenduses. Ta võib samuti otsustada, kui ta on selles veendunud, et see meede kujutab endast riigiabi, mis on asutamislepinguga kooskõlas. Seevastu, kui komisjonil on abi ühisturuga kokkusobivuse hindamisel tõsi-

33 – Lk 223.

34 – Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Cofaz jt *vs.* komisjon (punkt 22); eespool viidatud kohtuotsus Cook vs. komisjon (punkt 20); 19. oktoobri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-15/98 ja C-105/99: Itaalia ja Sardegna Lines *vs.* komisjon (EKL 2000, lk I-8855, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika) ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (punkt 33).

35 – Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Cook *vs.* komisjon (punkt 21) ja Matra *vs.* komisjon (punkt 15).

36 – Esimese Astme Kohus viitab vaidlustatud kohtuotsuses eelkõige eespool viidatud kohtuotsustele Cook *vs.* komisjon (punkt 22); Matra *vs.* komisjon (punkt 16) ja komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punktid 38 ja 39). Seda kohtupraktikat on Euroopa Kohus sellest peale kinnitanud eespool viidatud kohtuotsuses komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (punkt 34) ja Esimese Astme Kohus 10. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-395/04: Air One *vs.* komisjon (EKL 2006, lk II-1343, punkt 33).

37 – Selle menetluse kord on esitatud määruse nr 659/1999 artiklis 4.

38 – 11. detsembri 1973. aasta otsus kohtuasjas 120/73: Lorenz (EKL 1973, lk 1471, punkt 3).

seid raskusi, peab ta otsustama algatada ametliku uurimismenetluse.

87. See on EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse teine etapp, et võimaldada komisjonil saada kõik arvamused, mis on vajalikud selleks, et täieliku teabe põhjal asja kohta esitatud andmetest hinnata teatatud meetme kokkusobivust ühisturuga. [39] Selleks ongi komisjon kohustatud teatatud kavandatava abi kohta vastu võtma asjassepuutuvate isikute märkused [40].

88. Nagu ma märkisin, on Euroopa Kohus mõiste „asjassepuutuvad isikud" EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses laialt määratlenud kui isikud, ettevõtjad või ühendused, kelle huve abi andmine võib puudutada, s.o eelkõige konkureerivad ettevõtjad ja kutseala organisatsioonid. Tuletan meelde, et seda definitsiooni kinnitati seejärel määruse nr 659/1999 artikli 1 punktis h.

89. Sellest järeldub, et igale ettevõtjale, kellel on – kas või võimalik – konkurentsisuhe, võib anda EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses „asjassepuutuva" isiku staatuse ja ta võib seega saada menetluslikud tagatised, mis võimaldavad tal märkusi esitada.

90. Asjassepuutuvate isikute hagemisõigus on kohtupraktika teel tuletatud EÜ artikli 88 lõikest 2 ja põhineb nendele selle sättega tagatud menetlusõigustel. [41]

91. See kohtupraktika sõnastati esmakordselt eespool viidatud kohtuotsustes Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon. Euroopa Kohus nimelt leidis, et kui komisjon otsustab ametlikku uurimismenetlust algatamata, et abi sobib ühisturuga kokku, siis on menetluslikud tagatised õigustatud isikute, st asjassepuutuvate isikute jaoks kindlustatud vaid siis, kui neil on võimalus vaidlustada seda komisjoni otsust ühenduste kohtus. [42]

92. Nii otsustas Euroopa Kohus esimeses kohtuasjas, et ettevõtja William Cook plc oli EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses „asjassepuutuv isik", kuivõrd ta tootis täpselt samu seadmeid mis abisaaja ettevõtja. Sellises staatuses tuli teda seega käsitada kõnealusest

39 – Selle menetluse rakenduseeskirjad on esitatud määruse nr 659/1999 artiklites 6 ja 7.

40 – Asjassepuutuvate isikute rolli kohta EÜ artikli 88 lõike 2 alusel algatatud haldusmenetluses vt määruse nr 659/1999 artikkel 20 ja 12. juuli 1973. aasta otsus kohtuasjas 70/72: komisjon *vs.* Saksamaa (EKL 1973, lk 813, punkt 19); 20. märtsi 1984. aasta otsus kohtuasjas 84/82: Saksamaa *vs.* komisjon (EKL 1984, lk 1451, punkt 13); eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 59) ja 6. oktoobri 2005. aasta otsuskohtuasjas C-276/03 P: Scott *vs.* komisjon (EKL 2005, lk I-8437, punkt 34).

41 – Tuletan meelde, et EÜ artikli 88 lõikes 3 ette nähtud esialgse uurimise etapis neid õigusi ei ole.

42 – Vt eespool viidatud kohtuotsused Cook *vs.* komisjon (punkt 23) ja Matra *vs.* komisjon (punkt 17).

otsusest otseselt ja isiklikult puudutatuna ning järelikult oli tal EÜ artikli 230 neljanda lõigu alusel õigus taotleda otsuse tühistamist. [43]

93. Samamoodi otsustas Euroopa Kohus teises kohtuasjas, et ettevõtjat Matra SA võib käsitada asjassepuutuva isikuna, sest vaidlusaluse abi andmine kahjustas tema kui „ühenduse peamise universaalsõidukite tootja ja [abisaaja] ettevõtja tulevase põhikonkurendi" huve. Euroopa Kohus leidis, et komisjoni otsuse peale esitatud tühistamishagi oli seega vastuvõetav. [44]

94. Selle hagi esemeks võib aga olla üksnes EÜ artikli 88 lõikest 2 „asjassepuutuvatele isikutele" tulenevate menetlusõiguste kaitse. Nad peavad seega vaidlustama ametliku uurimismenetluse algatamata jätmise. [45]

95. Kokkuvõttes tuleneb kohtupraktika praegusest seisust, et kui füüsiline või juriidiline isik esitab hagi, milles palub tühistada komisjoni otsuse jätta vastuväited esitamata, peab ta ühelt poolt tõendama, et ta on „asjassepuutuv isik" EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses, ja teiselt poolt põhjendama oma hagi sellega, et komisjon keeldus algatamast ametlikku uurimismenetlust, mille raames tal oleks olnud menetlusõigused.

96. Seevastu, kui hageja vaidlustab otseselt esialgse uurimise tulemusel tehtud komisjoni hinnangu põhjendatuse, on ta samas olukorras nagu iga isik, kes otsustab vaidlustada otsuse, mis ei ole talle suunatud, nagu isik, kes esitas hagi ametliku uurimismenetluse lõpus tehtud otsuse vastu.

97. Nii sedastas Esimese Astme Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Skibsværftsforeningen jt *vs*. komisjon selgelt, et kui hageja ei nõua komisjoni otsuse tühistamist põhjusel, et sellega rikuti ametliku uurimismenetluse algatamise kohustust või ei järgitud seeläbi otsusega hagejale kindlustatud menetluslikke tagatisi, siis kohaldatakse rangeid kriteeriume, mille Euroopa Kohus kehtestas eespool viidatud kohtuotsuses Plaumann *vs*. komisjon. [46]

98. Üksnes asjaolust, et hagejat võib käsitada „asjassepuutuva isikuna" EÜ artikli 88 lõike 2

43 – Eespool viidatud kohtuotsuse Cook *vs*. komisjon punktid 25 ja 26.

44 – Eespool viidatud kohtuotsuse Matra *vs*. komisjon punktid 19 ja 20.

45 – Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Cook *vs*. komisjon (punkt 23); Matra *vs*. komisjon (punkt 17); komisjon *vs*. Sytraval ja Brink's France (punkt 47) ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs*. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (punkt 35) ning Esimese Astme Kohtu 22. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-266/94: Skibsværftsforeningen jt *vs*. komisjon (EKL 1995, lk II-1399, punkt 45).

46 – Vt punkt 45.

tähenduses, seega enam hagi vastuvõetavuseks ei piisa. Vastuvõetavus sõltub tingimusest, et hageja tõendab, et kõnealune otsus mõjutab teda teatavate talle ainuomaste tunnuste või selliste faktiliste asjaolude kaudu, mis teda kõigist teistest isikutest eristavad.[47] Euroopa Kohus on tunnistanud, et sellega võib olla tegemist juhul, kui hageja tõendab, et kõnealuses otsuses käsitletav abi kahjustab oluliselt tema konkurentsipositsiooni turul.[48]

99. Seega tuleneb kohtupraktikast, et kui hageja vaidlustab komisjoni keeldumise algatada ametlikku uurimist, väites et rikutakse tema menetlusõigusi, peab ta tõendama, et ta on asjassepuutuv isik EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses, kuivõrd kõnealuse abi andmine võib *kahjustada tema huve*.

100. Seevastu, kui see hageja vaidlustab abi hindamise kohta tehtud otsuse põhjendatuse iseenesest, peab ta nendel tingimustel tõendama, et *tema konkurentsipositsiooni turul on oluliselt kahjustatud.* Tema juurdepääs ühenduse õigusemõistmisele ei ole seega sama lihtne nagu esimesel juhul.

101. Seda kohtupraktikat on viimastel aastatel teravalt kritiseeritud.

102. Kohtujurist Jacobs nimetas oma ettepanekus kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, kõnealust kohtupraktikat keerukaks, milles puudub loogika ja sidusus, kuna selles tehakse tema arvates fiktiivselt vahet õiguses pöörduda ühenduse kohtusse.[49] Väljendades arvukaid kahtlusi eespool viidatud kohtuotsuste Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon suhtes kutsus kohtujurist Jacobs lõpuks Euroopa Kohut üles oma kohtupraktikat läbi vaatama ja selgitama, tehes talle ettepaneku kohaldada kõikidel juhtudel, kus hageja vaidlustab EÜ artikli 88 lõike 3 alusel vastu võetud otsuse,

47 – Vt ka eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

48 – Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Cofaz jt *vs.* komisjon (punktid 22–25) ja komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (punkt 37).

49 – Vt eelkõige selle ettepaneku punktid 101, 102 ja 138–141. Nagu rõhutas kohtujurist Jacobs on need raskused välja toodud ka õigusteoorias, eelkõige Winter, J., „The rights of complainants in State aid cases: judicial review of Commission decisions adopted under article 88 (ex 93) EC", *Common Market Law Review,* 1999, nr 36, lk 521; Soltész, U. ja Bielesz, H., „Judicial review of State aid decisions", *European Competition Law Review,* 2004, lk 133; Flynn, L., „Remedies in the European Courts" A. Biondi jt (kirj.) teoses *The Law of State Aid in the EU,* Oxford, 2004, lk 283.Vt ka Azizi, J., „Droits de la défense dans la procédure en matière d'aides d'État: le point de vue judiciaire", teoses *Un rôle pour la défense dans les procédures communautaires de concurrence*, Bruylant, Bruxelles, 1997, lk 87, eriti lk 112–120; Vandersanden, G., „Pour un élargissement du droit des particuliers d'agir en annulation contre des actes autres que les décisions qui leur sont adressées", *Cahiers de droit européen*, 1995, nr 5 ja 6; Lenaerts, K., „The legal protection of private parties under the EC Treaty: a coherent and complete system of judicial review?", *Scritti in onore di Giuseppe Federico Mancini*, kd II, *Diritto dell'Unione europea*, Milano, 1998; Jankovec, B. ja Kronenberger, V., „Third parties in state aid litigation: Locus standi and procedural guarantees" Sánchez Rydelski, M. teoses *The EC State aid regime: distortive effects of State aid on competition and trade,* May, London, 2006, lk 848; Sinnaeve, A., „State aid procedures: developments since the entry into force of the procedural regulation", *Common Market Law Review 2007,* nr 44, lk 965, ning Coulon, E. ja Cras, S., „Contentieux de la légalité dans le domaine des aides d'État: les récentes évolutions dans l'application des articles 173 et 175 du traité CE", *Cahiers de droit européen*, 1999, kd 35, nr 1 ja 2, lk 61, lk 91–110.

otsese ja isikliku huvi kriteeriumi, olenemata hagi põhjenduseks esitatud väidetest, sest isikliku huvi nõue on tema arvates erinev asjassepuutuva isiku mõistest.

103. Isegi, kui käesolevad kohtuasjad ei ole selles küsimuses kõige asjakohasem raamistik uue lähenemisviisi välja pakkumiseks, soovin ma siiski teha mõned märkused.

104. On tõsi, et ühenduse kohtus EÜ artikli 88 lõike 3 alusel vastu võetud otsuse vastu esitatud hagi vastuvõetavuse tingimuste osas vahet tegemine väärib kriitikat. Nimelt on selle kohtupraktika lõpptulemuseks asjassepuutuvatele isikutele riigiabi kontrollimise menetluses antud õiguste piiramine. Kui Euroopa Kohus annab nendele isikutele õigused siis, kui nad väidavad oma hagi põhjenduseks, et nende menetluslikke tagatisi on rikutud, siis Euroopa Kohus samas keeldub neile andmast neid õigusi siis, kui nad soovivad vaidlustada abi hindamise otsuse põhjendatust. Selline kohtupraktika tekitab küsimusi ja ei anna EÜ artikli 88 lõikele 3 loetavat sisu.

105. Ühenduse kohtusse pöördumise võimalus on ometi üks valdkondi, mis nõuab minu arvates enam kui ükski teine, et õigus oleks selge ja ühene. Piirangud, mis on seatud inimeste õigusele taotleda kohtulikku kontrolli eeskirjade ja meetmete suhtes, mida institutsioonid kohaldavad inimeste tegevuse või olukorra suhtes, peavad olema kergesti mõistetavad.

106. Ent ühe ja sama otsuse vastu sama esemega hagiavalduses esitatud ühe ja sama hagi vastuvõetavuse tingimuste eristamine on tõepoolest fiktiivne. Nimelt on hageja eesmärk minu arvates täpselt sama selle järgi, kas ta nõuab oma menetlusõiguste kaitset või vaidlustab abi hindamise kohta tehtud otsuse põhjendatust. Mõlemal juhul nõuab hageja oma hagis abi ametliku uurimise algatamist.

107. Peale selle muudab selline vahettegemine ühenduse kohtu ülesande delikaatseks, sest neid kahte juhtu ei ole tühistamishagi läbivaatamisel tingimata lihtne eristada.

108. Seetõttu näib mulle, et Euroopa Kohus peaks aja jooksul seda kohtupraktikat lihtsamaks ja sidusamaks muutma, määratledes riigiabialaste otsuste vastu esitatud hagide suhtes kohaldatavad vastuvõetavuse tingimused üksnes hagi eseme ja mitte hagi põhjenduseks esitatud väidete järgi.

109. Seega peaks Euroopa Kohus lubama, et kui isik vaidlustab komisjoni poolt esialgse uurimise tulemusel antud hinnangu põhjendatuse, tõstatab isik sellega tingimata

küsimuse ametlikku uurimismenetluse algatamata jätmise kohta, ja tema eesmärk on järelikult tagada oma menetlusõiguste kaitse. Selle hagi esemeks on algatada ametlik uurimismenetlus, mille raames hageja saaks esitada oma märkused, ning see ongi hagi ainus ese, olenemata selle põhjendustest.

110. Nendel tingimustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku kohaldada kõikide EÜ artikli 88 lõike 3 põhjal tehtud otsuste vastu esitatud hagide suhtes eespool viidatud kohtuotstes Cook *vs*. komisjon ja Matra *vs*. komisjon sedastatud kohtupraktikat.

111. See lahendus võimaldaks ühelt poolt anda üksikisikutele suurema võimaluse pöörduda ühenduse kohtusse. Eespool viidatud kohtuotsustest Cook *vs*. komisjon ja Matra *vs*. komisjon tulenev kohtupraktika annab selgelt tunnistust Euroopa Kohtu soovist laiendada kohtuliku kaitse ulatust isikutele, kes ei oleks selles menetlusetapis võimelised tõendama, et nad vastavad eespool viidatud kohtuotsuses Plaumann *vs*. komisjon kehtestatud väga rangetele kriteeriumidele. Siinkohal tuleb meenutada, et ei ole olemas mingil kujul avalikustamist, mis teavitaks kolmandaid isikuid teatavaks tehtud abikavadest. Nii täpsustas Euroopa Kohus kohtuotsus Heineken Brouwerijen, [50] et EÜ artikli 88 lõige 3 „ei nõua, et abi andmise või muutmise kavad, millest liikmesriik komisjonile teatab, tehtaks viivitamatult teatavaks kõikidele asjassepuutuvatele isikutele, vaid komisjon on kohustatud need teatavaks tegema ainult siis, kui ta algatab [EÜ artikli 88 lõikes 2] ette nähtud menetluse". [51] Seevastu avaldatakse otsus esialgse uurimise *lõpetamise* kohta Euroopa Liidu Teatajas, ehkki kokkuvõtlikult. Asjaomasele liikmesriigile adresseeritud otsuse tekst on kättesaadav ainult autentses keeles. Otsuses esitatud teabe seisukohast ei pruugi isikul, kes sooviks selle otsuse vastu tühistamishagi esitada, olla piisavalt teavet, et tõendada oma hagiavalduses, et otsus puudutab teada isiklikult Euroopa Kohtu poolt eespool viidatud kohtuotsuses Plaumann *vs*. komisjon kehtestatud kriteeriumide tähenduses. [52]

112. See lahendus võimaldaks teiselt poolt tugevdada komisjoni otsuste kohtulikku kontrolli. Ei tohiks nimelt unustada, et komisjonil on riigiabi kontrollimisel ainupädevus. Anda konkurentidele, nagu ka kõigile isikutele, kelle huve kõnealune meede võib kahjustada, õigus vaidlustada otsust, mille kohaselt komisjon otsustab ametlikku uurimismenetlust algatamata, et teatatud meede ei ole abi või kujutab endast ühisturuga kokkusobivat abi, tugevdab kohtulikku kontrolli komisjoni otsuste üle ja *a fortiori* riigiabialaste asutamislepingu eeskirjade kohaldamist.

50 – 9. oktoobri 1984. aasta otsus liidetud kohtuasjades 91/83 ja 127/83 (EKL 1984, lk 3435).

51 – Punkt 15.

52 – Selle suhtes täpsustas kohtujurist Tesauro oma ettepanekus kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Cook *vs*. komisjon, et nendel tingimustel ei saa nendelt ettevõtjatelt nõuda hagiavalduses täpsete väidete sõnastamist abi suuruse ja mõju kohta, näiteks abi mõju abisaaja tootmiskuludele, turuosade arengule või mõju kaubavahetusele (punkt 41).

113. Peale selle, kui ametlik uurimismenetlus on algatatud ja kui asjassepuutuvad isikud on saanud selle raames märkusi esitada, on komisjoni otsuse vastu esitatud hagi eesmärk vaieldamatult vaidlustada komisjoni hinnangu põhjendatust ennast. Sel juhul on ilmne, et iga isik, kes soovib esitada hagi selle otsuse vastu, peab põhjendama oma erilist huvi selleks ja tõendama – eespool viidatud Euroopa Kohtu otsuses Cofaz jt *vs.* komisjon sedastatud kriteeriumide tähenduses –, et tema konkurentsipositsiooni turul on oluliselt kahjustatud.

b) Hinnang käesolevate kohtuasjade seisukohast

114. Vaatamata eespool viidatud kohtupraktika Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon suhtes väljendatud kahtlustele on Euroopa Kohus seda kohtupraktikat siiski kinnitanud suurkoja koosseisus eespool viidatud kohtuotsuses komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum.[53] See kohtuotsus tehti üks aasta pärast vaidlustatud kohtuotsust.

115. Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 33 ja 34, kontrollis Esimese Astme Kohus Kronofrance'i esitatud tühistamishagi vastuvõetavust Euroopa Kohtu poolt eespool viidatud kohtuotsustes Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon sedastatud kohtupraktika seisukohast. Tuletan meelde, et see ettevõtja heitis komisjonile ette oma menetlusõiguste rikkumist, kuna komisjon keeldus algatamast ametlikku uurimismenetlust, mis oleks ettevõtjal kui asjassepuutuval isikul võimaldanud esitada märkusi kavandatava abi andmise kohta. Esimese Astme Kohus meenutas seega, et „kui hageja komisjoni esialgse uurimise lõpus tehtud otsuse peale esitatud tühistamishagis taotleb, et järgitaks EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluslikke tagatisi, siis *piisab vaid asjaolust, et ta on selle normi tähenduses asjassepuutuv isik, selleks, et teda käsitleda otseselt ja isiklikult puudutatuna EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses*".[54] Minu arvates on see järeldus täiesti kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga eespool viidatud kohtuotsustes Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon, ning seda on hiljem kinnitatud eespool viidatud kohtuotsuses komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum.

116. Esimese Astme Kohus kontrollis seega vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–44, kas hagejat võis käsitada „huvitatud poolena" määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti h tähenduses. Selleks analüüsis ühenduse kohus Kronofrance'i konkurentsipositsiooni puitplaaditurul.

53 – Vt eelkõige punktid 31–37.

54 – Kohtujuristi kursiiv.

117. Vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale ei olnud Esimese Astme Kohus kohustatud kontrollima, kas otsus kahjustas hageja huve *oluliselt*. Piisas sellest, kui ta tõendas, et kavandatud abi andmine *võis kahjustada* Kronofrance'i positsiooni kõnealusel turul.

118. Asjaolude sõltumatu hindamise raames analüüsis Esimese Astme Kohus seega vaidlustatud kohtuotsuse punktides 38–44 Kronofrance'i konkurentsipositsiooni asjaomasel turul. Esimese Astme Kohus täheldas kõigepealt, et hageja ja abisaaja ettevõtja tegutsevad sama toote turul, nimelt toodavad puitplaate. Seejärel märkis ta, et geograafiline võrdlusturg on tõepoolest EMP turg, kus kummagi ettevõtja müügipiirkonnad asuvad ja kattuvad. Esimese Astme Kohus järeldas seega vaidlustatud kohtuotsuse punktis 44, et hageja on tõesti abisaaja ettevõtja konkurent ja seega saab teda käsitada „huvitatud poolena" määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti h tähenduses.

119. See tõendus on minu arvates Euroopa Kohtu poolt eespool viidatud kohtuotsuste Cook *vs.* komisjon ja Matra *vs.* komisjon raames läbi viidud konkurentsianalüüsi seisukohast piisav.

120. Nendel tingimustel ja esitatud põhjendustest lähtudes arvan ma, et Esimese Astme Kohus otsustas õigesti, et Kronofrance on huvitatud pool määruse nr 659/1999 tähenduses ja et tal on seega kaebeõigus vaidlusaluse otsuse vastu esitatud tühistamishagi raames.

121. See väide tuleb seega minu arvates põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

B. *Teine väide, mis põhineb mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi ebaõigel tõlgendamisel ja EÜ artikli 87 rikkumisel*

122. See teine väide jaguneb minu arvates kaheks osaks. Esimese osa põhjenduseks väidavad apellandid, et Esimese Astme Kohus ületas komisjoni poolt turul valitseva konkurentsiolukorra teguri hindamise kontrollimisel oma kohtualluvuse piire. Teise väite põhjenduseks leiavad apellandid, et igal juhul rikkus Esimese Astme Kohus mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi tõlgendamisel õigusnormi, leides, et seda tegurit tuli hinnata mitte üksnes asjaomase valdkonna

struktuurilise võimsuse seisukohast, vaid ka kontrollides, kas kõnealused investeeringud ei tehta mitte langeval turul.

1. Poolte argumendid

123. Saksamaa Liitvabariik ning Glunz ja OSB, keda toetab komisjon, väidavad, et Esimese Astme Kohus kohaldas ebaõigesti EÜ artikli 87 lõiget 3 ning mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi.

124. Nende arvates ületas Esimese Astme Kohus mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi tõlgendamisel ja ise majandushinnanguid tehes oma kohtliku kontrolli piire. Seetõttu eiras ta nende arvates komisjonile EÜ artikli 87 lõike 3 kohaldamisel jäetud ulatuslikku kaalutlusõigust, mille raames komisjon võttis raamprogrammi vastu ja kohaldas seda. Esimese Astme Kohus tõlgendas nende arvates seda raamprogrammi ja eelkõige selle punkte 3.2, 3.4 ja 3.10 selle sõnastuse, mõtte ja eesmärgi vastaselt, leides, et kavandatava regionaalabi järelkajasid turul tuleb hinnata mitte üksnes asjaomase valdkonna tootmisvõimsuse kasutusmäära seisukohast, vaid ka turul valitsevat langust arvestades. Nimelt tuleneb nende arvates nendest sätetest, et turu võimaliku languse kontrollimine on ainult täiendav kontrollikriteerium, mida tuleb arvestada üksnes siis, kui andmed võimsuse kasutusmäärade kohta on ebapiisavad. Nii ei ole see aga nende arvates käesolevates kohtuasjades, sest kõik andmed võimsuse kasutusmäära kohta olid kättesaadavad.

125. Peale selle väitis Esimese Astme Kohus nende arvates vaidlustatud kohtuotsuse punktides 104–107, et komisjoni kõikuv otsustuspraktika selles valdkonnas ei ole vastuolus mitut valdkonda hõlmavale raamprogrammile tema antud tõlgendusega. Ent apellandid ja komisjon väidavad vastu, et selle praktika põhjalikumal analüüsimisel selgub vastupidi, et komisjon on kontrollikriteeriume alati sõnaselgelt kohaldanud eespool nimetatud järjekorras, vaid ühe erandiga (16. mai 2000. aasta otsus mitte esitada vastuväiteid äriühingule Pirna AG antud abi suhtes [55]).

126. Lõpuks põhjendas nende arvates Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 108 samuti langeva turu kriteeriumi kohaldamist, leides, et 2002. aastal vastu võetud mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi versioon [56] põhineb punktis 32 turu majandusliku languse kontrollimisel selleks, et kindlaks teha, millised sektorid on raskustes. Sõltumatult 2002. aasta mitut valdkonda hõlmava

55 – EÜT C 278, lk 26. Saksa ametivõimudele adresseeritud otsuse tekst on kättesaadav autentses keeles – saksa keeles veebilehel: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2000/n035-00.pdf.

56 – EÜT 2002, C 70, lk 8.

raamprogrammi asjassepuutumatusest selle programmi varasema versiooni tõlgendamiseks, on see märkus ebaõige. Kõik viited asjaomase turu majandusliku languse kriteeriumile on nende arvates tegelikult 2002. aasta mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi tekstist kõrvaldatud ja seda isegi enne vaidlustatud kohtuotsuse tegemist. Oma 1. novembri 2003. aasta teatisega ulatuslikele investeerimisprojektidele piirkondliku abi andmiseks mõeldud mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi (2002) muutmise kohta, eesmärgiga koostada struktuuriliste probleemidega valdkondade nimekiri, ning ettepanekust asjakohaste meetmete võtmiseks mootorsõiduki-ja sünteeskiutööstuse valdkonnas EÜ asutamislepingu artikli 88 lõike 1 järgi,[57] muutis komisjon tegelikult 2002. aasta mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkti 32, ja muudatus jõustus 1. jaanuaril 2004.

127. Kronofrance väidab vastu, et mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkti 3.10 sõnastusest tuleneb sõnaselgelt, et komisjon peaks selle turu konkurentsiolukorda hinnates, kus abi kavandatakse, ikkagi kindlaks tegema, kas kavaga kaasneb tootmisvõimsuse suurenemine sektoris, kus esineb liigne struktuuriline tootmisvõimsus, ja kas abi on mõeldud languses oleva turu jaoks. Nagu rõhutas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuses, tuleks seda viimast elementi alati kontrollida, sest abi andmine langeval turul põhjustab tingimata tugevaid konkurentsimoonutusi.

57 – ELT 2003, C 263, lk 3.

2. Hinnang

a) Väite esimene osa, mille kohaselt Esimese Astme Kohus eiras oma pädevuse piire

128. Vastupidiselt apellantide väitele arvan ma, et Esimese Astme Kohtul oli õigus täielikult kontrollida komisjoni hinnangut turul valitsevat konkurentsiolukorda puudutava paranduskoefitsiendi hindamise meetodi suhtes.

129. On tõsi, et komisjonil on EÜ artikli 87 lõike 3 kohaldamise raames ulatuslik kaalutlusõigus, eelkõige kui ta võtab vastu akti, mis eeldab keerukat majanduslikku või sotsiaalset hindamist.[58] Sellega on minu arvates tegemist, kui komisjon peab kontrollima, kas turul, millel investeeringut kavandatakse, valitseb liigne struktuuriline tootmisvõimsus, või kas see turg on languses.

58 – Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 79 ning Euroopa Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-91/01: Itaalia *vs.* komisjon (EKL 2004, lk I-4355, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Esimese Astme Kohtu 6. märtsi 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-228/99 ja T-233/99: Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen *vs.* komisjon (EKL 2003, lk II-435, punkt 282 ja seal viidatud kohtupraktika).

130. Euroopa Kohus leiab, et sellisel juhul on selle hinnangu kohtulik kontroll piiratud. Ühenduse kohus ei saa asendada komisjoni poolt keerulistele majanduslikele faktidele ja tingimustele antud hinnangut enda hinnanguga ega saa teha ise majanduslikke hinnanguid. Tema kontroll peab sel juhul piirduma menetlus- ja põhjendamisnormidest kinnipidamise, faktiliste asjaolude sisulise õigsuse ning ilmse hindamisvea ja võimu kuritarvitamise puudumise kontrollimisega. [59]

131. Sellegipoolest ma ei arva, et siin on tegemist sellise juhuga. Nimelt ei küsita käesolevate apellatsioonkaebuste raames Euroopa Kohtult, kas turul, millel tegutseb abisaaja ettevõtja, esineb liigne struktuuriline tootmisvõimsus või kas see turg on languses. Küsimus on selles, kas Esimese Astme Kohtul oli õigus tõlgendada meetodit, mida komisjon kasutas investeeringuteks ettenähtud regionaalabi kavade kooskõla kontrollimiseks EÜ artikliga 87.

132. Väljakujunenud kohtupraktikast aga nähtub, et ühenduse kohus teostab põhimõtteliselt täielikku kontrolli, kui küsimus on selles, kas meede kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse. [60]

133. Nii on see käesolevates kohtuasjades. Tuletan meelde, et mitut valdkonda hõlmavas raamprogrammis kehtestatakse meetod, mis võimaldab välja arvutada investeeringuteks ettenähtud regionaalabi lubatud maksimaalse osatähtsuse. Nagu märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102, toob selle meetodi rakendamine komisjoni poolt kohustuslikke õiguslikke tagajärgi sellega, et sellest sõltub ühisturuga kokkusobiva abi summa. See arvutusmeetod on seega kindlasti olemuselt juriidiline ja seda tuleb rakendada objektiivsetel alustel. Küsimus, kas konkurentsiolukorda puudutav tegur tuleb arvutada, arvestades mitte üksnes sektoris liigse struktuurilise tootmisvõimsuse esinemist, vaid ka seda, kas turg on languses, ei ole komisjoni keerukas majanduslik hinnang, vaid seda tuleb tõlgendada asutamislepingus kehtestatud normide seisukohast. [61]

134. Kohtupraktikas on arvukalt näiteid, kus ühenduse kohus on sellist kontrolli teostanud. Ma mõtlen seega eespool viidatud kohtuotsust Itaalia *vs.* komisjon tühistamishagi kohta, mille Itaalia Vabariik esitas komisjoni otsuse vastu, milles selle riigi poolt antud abi kuulutati ühisturuga kokkusobimatuks. Selles kohtuasjas väitis Itaalia Vabariik nimelt, et keeldudes väikeste ja keskmiste ettevõtjate jaoks ette nähtud abi summat suurendamast oli komisjon rikkunud EÜ artikleid 87 ja 88, ning komisjoni teatist väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele

59 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon (punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Esimese Astme Kohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-68/03: Olympiaki Aeroporia Ypiresies *vs.* komisjon (EKL 2007, lk II-2911, punkt 150).

60 – Euroopa Kohtu 16. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-83/98 P: Prantsusmaa *vs.* Ladbroke Racing ja komisjon (EKL 2000, lk I-3271, punkt 25). Vt ka eespool viidatud Esimese Astme Kohtu otsus Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen (punkt 282) ja 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas T-65/96: Kish Glass *vs.* komisjon (EKL 2000, lk II-1885, punkt 64).

61 – Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Prantsusmaa *vs.* Ladbroke Racing ja komisjon (punkt 25); Esimese Astme Kohtu 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas T-152/99: HAMSA *vs.* komisjon (EKL 2002, lk II-3049, punkt 159) ja eespool viidatud kohtuotsus Olympiaki Aeroporia Ypiresies *vs.* komisjon (punkt 150).

antava riigiabi ühenduse raamistiku kohta.[62] Selles kohtuotsuses tõlgendas Euroopa Kohus nimetatud raamprogrammi EÜ artikli 87 ja selles sätestatud eesmärkide seisukohast.[63]

135. Neid asjaolusid silmas pidades arvan ma, et Esimese Astme Kohus võib teostada täielikku kontrolli hinnangu suhtes, mille komisjon andis turul valitsevat konkurentsiolukorda puudutava paranduskoefitsiendi arvutamise meetodile.

136. Ma arvan seega, et Esimese Astme Kohus ei rikkunud komisjoni hinnangute kohtuliku kontrolli ulatuse osas õigusnormi.

b) Esimese Astme Kohtu poolt mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi tõlgendamisel õigusnormi rikkumist puudutava väite teine osa

137. Siinkohal tuleb kontrollida, kas Esimese Astme Kohus võis õiguspäraselt leida, et komisjon rikkus EÜ artiklit 87 ja mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi, rikkudes nii kõnealuse abi kontrollimise menetlust, jättes konkurentsiolukorra suhtes kohaldatava paranduskoefitsiendi arvutamise raames kontrollimata, kas teatatud abi andmise kava ei teostata mitte languses oleval turul.

138. Nagu märgib Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 89, võiks mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi ainult selle sõnastust silmas pidades mõista nii nagu komisjon väitis. Kõnealuse raamprogrammi punktist 3.4 nähtub nimelt, et „[k]ui andmed tootmisvõimsuse kasutamise kohta on ebapiisavad", kontrollib komisjon, kas kavandatavad investeeringud tehakse langeval turul. Käesolevates kohtuasjades, nähtub toimiku dokumentidest, et komisjon pidas asjaomase valdkonna struktuurilise võimsuse kasutusmäära kohta esitatud andmeid konkurentsiolukorda puudutava teguri arvutamiseks piisavateks. Seega ei paista komisjon mitut valdkonda hõlmavas raamprogrammis märgitud meetodist kõrvale kaldunud olevat.

139. Sellegipoolest otsustas Esimese Astme Kohus, et vaatamata kõnealuse raamprogrammi punktis 3.4 kasutatud sõnastusele, tuleb seda sätet tõlgendada EÜ artikli 87 seisukohast. Seda tehes leidis ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 96 ja 97, et andmed valdkonna struktuurilise võimsuse kasutusmäära kohta ja turulanguse kohta on kaks konkreetset hindamiskriteeriumit, mida komisjon pidi kontrollima kumulatiivselt.

62 – EÜT 1996, C 213, lk 4.

63 – Vt punktid 50–54.

140. Ma arvan, et Esimese Astme Kohus ei rikkunud õigusnormi.

141. Nimelt nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et raamprogrammide või teatiste vastuvõtmisel, milles sedastatakse teadmiseks ja nende kriteeriumide lihtsustamiseks, mida komisjon kavatseb abi ühisturuga kokkusobivuse kontrollimisel kohaldada, ei või mingitel asjaoludel teha erandit EÜ artiklist 87 ja see ei vabasta komisjoni kohustusest hinnata iga asja selles sättes kehtestatud kriteeriumide alusel. [64] Tuletan meelde, et suunised on vaid soovituslikud. Need ei ole normatiivsed. [65] Nagu kõiki teisi teisese õiguse akte, mis on vastu võetud EÜ artiklite 87 ja 88 rakendamiseks, ei saa neid tõlgendada tähenduses, mis vähendaks asutamislepingu normide ulatust või oleks vastuolus asutamislepingu eesmärkidega. [66] Seda enam tuleb meenutada, nagu Euroopa Kohus otsustas eespool viidatud kohtuotsuses Belgia ja Forum 187 *vs*. komisjon, et komisjoni riigiabialaste volituste ja kohustuste ulatust tuleb hinnata just EÜ artiklite 87 ja 88 seisukohast. [67] Seega, kui selles valdkonnas vastu võetud raamprogrammid ja teatised on komisjonile kohustuslikud, siis ainult sel määral, kui need tekstid ei kaldu kõrvale asutamislepingu normide õigest kohaldamisest. [68]

142. Mitut valdkonda hõlmavat raamprogrammi vastu võttes ja kehtestades eelkõige suurima lubatud abi summa, soovis komisjon piirata konkurentsile kahjulikku mõju, mis võis tuleneda regionaalabist ulatuslikele investeerimisprojektidele, mille ülemmäär on suurem piirkondlikust halvemusest. [69] Konkurentsiolukorra suhtes kohaldatava paranduskoefitsiendi kindlaksmääramine pidi võimaldama anda „pildi" kõnealuse turu seisust.

143. Nagu märgib Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102, tuleb see koefitsient seega kindlaks määrata turu struktuurilise ja konjunktuurilise analüüsi põhjal. Nagu ma märkisin, on see kontroll seda olulisem, et komisjoni hinnang kõnealuse koefitsiendi kohta toob kohustuslikke õiguslikke tagajärgi, sest sellest sõltub ühisturuga kokkusobivaks peetava abi summa.

144. Seega ja vaatamata mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punkti 3.4 sõnastusele, arvan ma, et konkurentsiolukorda puudutavat paranduskoefitsienti tuleb

64 – Vt Euroopa Kohtu 24. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 310/85: Deufil *vs*. komisjon (EKL 1987, lk 901, punkt 22); 26. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-351/98: Hispaania *vs*. komisjon (EKL 2002, lk I-8031, punkt 53) ja Esimese Astme Kohtu 30. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas T-214/95: Vlaams Gewest *vs*. komisjon (EKL 1998, lk II-717, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika).

65 – Senden, L., *Soft Law in European Community Law*, Hart Publishing, Oxford ja Portland, 2004.

66 – Vt 22. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-182/03 ja C-217/03: Belgia ja Forum 187 *vs*. komisjon (EKL 2006, lk I-5479, punkt 72).

67 – *Idem*.

68 – Vt eespool viidatud kohtuotsus Itaalia *vs*. komisjon (punkt 45).

69 – Vt mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punktid 1.1–1.4.

hinnata mitte üksnes asjaomase sektori struktuurilist võimsust kontrollides, vaid ka analüüsides, kas kavandatavad investeeringud ei tehta mitte languses oleval turul.

145. Ma arvan nagu Esimese Astme Kohus, et need andmed on erinevad ja kajastavad turu eri reaalsusi. Esimene kriteerium põhineb ettevõtja või sektori tootmisvõimsusel, samas kui teine puudutab rohkem toodete nõudlust ja nähtavat tarbimist kõnealusel turul. [70] Ei ole võimatu täheldada liigse struktuurilise tootmisvõimsuse puudumist sektoris, kuid täheldada siiski nõudluse pidevat langust. Lõpuks võib see langus viia kasutusmäära ettevõtja või sektori tootmisvõimsusest allapoole ja järelikult tekitada liigse struktuurilise tootmisvõimsuse olukorra. Seega, nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 99 õigesti märgib, ei saa lubada sellist tõlgendust, mille kohaselt komisjon võib lubada anda riigiabi oma tooteid langeval turul müüvale ettevõtjale, ilma et komisjon seda asjaolu riigiabi kontrollimisel mingilgi moel arvestaks. On ilmne, nagu rõhutab väga õigesti Esimese Astme Kohus, et niisugusel turul tehtud investeeringud ohustavad tõsiselt konkurentsi, mis on selgelt vastuolus EÜ artiklis 87 järgitud kahjustamata konkurentsi eesmärgiga.

70 – Vt joonealustes märkustes 17 ja 18 viidatud mitut valdkonda hõlmava raamprogrammi punktid 7.7 ja 7.8.

146. Järelikult leian ma, et Esimese Astme Kohus võis õiguspäraselt tuvastada, et liigne struktuuriline tootmisvõimsus sektoris ja languses olev turg on kaks eraldi hindamiskriteeriumit, mida komisjon oleks pidanud kontrollima kumulatiivselt, kui ta hindas turul valitsevat konkurentsiolukorda puudutavat tegurit.

147. Ma olen seega arvamusel, et Esimese Astme Kohus ei rikkunud õigusnormi komisjoni hinnangut kontrollides.

148. Esitatud põhjendusi arvestades leian ma, et seega tuleb see teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

C. Kolmas väide, mis põhineb oma kodukorra artikli 64 rikkumisel Esimese Astme Kohtu poolt

149. Selle kolmanda väite põhjenduseks väidavad apellandid, et Esimese Astme Kohus tegi otsuse, rikkudes oma kodukorra artiklit 64, mis näeb ette menetlust korraldavad meetmed.

150. Apellandid leiavad nimelt, et kuna Kronofrance'i kaebeõiguse puudumisel põhinev väide esitati esmakordselt kohtuistungil, oleks Esimese Astme Kohus nimetatud ettevõtja hagi vastuvõetavuse üle otsustamiseks pidanud omal algatusel asjaomaste ettevõtjate müügipiirkondade ja tootmiskohtade kohta teatavat teavet koguma. Nende arvates oleks selle teabe hankimine viinud Esimese Astme Kohtu otsusele, et otsus ei puuduta Kronofrance'i „isiklikult" EÜ artikli 230 neljanda lõike tähenduses. Jättes need andmed kogumata, tegi Esimese Astme Kohus nende arvates seega menetluses vea.

151. Ma arvan nagu Kronofrance, et see väide ei ole põhjendatud.

152. Euroopa Kohus otsustas, et ainult Esimese Astme Kohus otsustab, kas tema käsutuses olevat teavet kohtusse antud asjade kohta on vaja täiendada. Seda, kas talle esitatud tõendusmaterjal on või ei ole piisav, hindab Esimese Astme Kohus täiesti iseseisvalt asjaolusid hinnates. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kuulu selle hindamine apellatsioonkaebuste lahendamisel seega Euroopa Kohtu kontrolli alla, välja arvatud juhul, kui pooled väidavad, et Esimese Astme Kohtule esitatud tõendeid on moonutatud või kui tema poolt tuvastatu sisuline ebatäpsus tuleneb talle esitatud toimikumaterjalidest. [71]

71 – Vt eelkõige 12. detsembri 2006. aasta määruse kohtuasjas C-129/06 P: Autosalone Ispra *vs*. komisjon (EKL 2006, lk I-131, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

153. Käesolevate apellatsioonkaebuste raames esitatud andmed ei anna alust arvata, et see on käesolevates kohtuasjades nii. Nendel asjaoludel arvan ma, et Esimese Astme Kohtule ei saa ette heita, et ta ei kogunud Glunzi ja Kronofrance'i konkurentsipositsiooni kohta puitplaaditurul rohkem teavet või andmeid.

154. Järelikult arvan ma, et see kolmas väide ei ole põhjendatud ja tuleb tagasi lükata.

D. *Neljas väide EÜ artikli 230 teise lõigu rikkumise kohta*

155. Neljanda väite põhjenduseks väidavad Glunz ja OSB, et vaidlustatud kohtuotsus on vastuolus EÜ artikli 230 teise lõiguga, sest see läheb Kronofrance'i tühistamishagi põhjenduseks esitatud väidetest kaugemale.

156. Nimelt arvavad nad, et Esimese Astme Kohus tühistas vaidlusaluse otsuse asutamislepingu rikkumise tõttu, sest komisjon

ei võtnud arvesse turul esinevat langust, kuigi seda väidet ei esitanud Kronofrance oma esimese väite raames asutamislepingu rikkumise kohta, vaid ainult oma teise väite põhjenduseks võimu kuritarvitamise kohta.

157. Seega, kuna Esimese Astme Kohus ei teinud vahet ilmselt erinevate etteheidete ja väidete vahel, rikkus ta nende arvates õigusnormi, seda enam, et kohtupraktika kohaselt ei saa ühenduse kohus asutamislepingu rikkumisel põhinevat väidet kontrollida omal algatusel. [72]

158. Ma arvan nagu Kronofrance, et see väide tuleb tagasi lükata.

159. Nagu ma märkisin teise väite uurimisel, kontrollis Esimese Astme Kohus komisjoni hinnangut konkurentsiolukorda puudutava teguri arvutamise kohta täieliku kohtuliku kontrolli raames. Kuna mitut valdkonda hõlmavas raamprogrammis kehtestatud eeskirjad võeti vastu EÜ artikli 87 rakendamiseks, tuleb neid – tuletan meelde – tõlgendada vastavalt asutamislepingu sätetele. [73] Seega toimis Esimese Astme Kohus õigesti, kui ta kontrollis vaidlusalust otsust EÜ artikli 87 seisukohast.

160. Järelikult olen ma arvamusel, et see väide tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

161. Esitatud põhjendustest lähtudes arvan ma, et Saksamaa Liitvabariigi ning Glunzi ja OSB apellatsioonkaebused tuleb tervikuna rahuldamata jätta.

VI. Kohtukulud

162. Vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2, mida kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Käesolevates kohtuasjades on Kronofrance nõudnud kohtukulude väljamõistmist apellantidelt ja kuna Saksamaa Liitvabariigi ning Glunzi ja OSB-i väited on tervikuna tagasi lükatud, tuleb käesolevate apellatsioonkaebuste menetlemise kulud välja mõista neilt.

72 – Glunz ja OSB viitavad oma kirjalikes märkustes eespool viidatud kohtuotsusele komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France (punkt 67).

73 – Viitan käesoleva ettepaneku punktile 141.

VII. Ettepanek

163. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada järgmist:

1) jätta apellatsioonkaebused rahuldamata;

2) mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt ning Glunz AG-lt ja OSB Deutschland GmbH-lt.